

<https://doi.org/10.31891/2307-5740-2025-344-4-8>

УДК: 332.122:338.43(477)

БОРБОЛЮК Євген

Вінницький національний аграрний університет

<https://orcid.org/0009-0007-5947-3741>e-mail: krupnyakagro@gmail.com

ГАЛУЗЕВО-РЕГІОНАЛЬНИЙ ПІДХІД ДО ФОРМУВАННЯ ЕФЕКТИВНОЇ ПРОДОВОЛЬЧОЇ ПОЛІТИКИ В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ

У статті досліджено концептуальні засади впровадження галузево-регіонального підходу до формування ефективної продовольчої політики в аграрному секторі України. Обґрунтовано необхідність комплексного врахування галузевих особливостей аграрного виробництва та регіональної специфіки розвитку сільських територій для досягнення продовольчої безпеки, сталості агропродовольчих систем і соціально-економічного зростання. Наголошено, що сучасні виклики - зокрема геополітична нестабільність, кліматичні зміни, порушення логістичних ланцюгів, зростаючі потреби у безпечній та доступній їжі - вимагають переходу від уніфікованої продовольчої політики до диференційованого підходу, який враховує аграрну спеціалізацію, рівень інфраструктурного забезпечення, природно-кліматичні умови, стан земельних ресурсів та соціально-демографічні чинники окремих регіонів. Запропоновано теоретико-методологічну модель інтеграції галузевих і регіональних індикаторів для прийняття управлінських рішень у сфері продовольчої політики. Проаналізовано сильні та слабкі сторони агропродовольчого потенціалу різних областей України. Підкреслено важливість залучення місцевих стейкхолдерів, включаючи громади, бізнес і наукову спільноту, до розробки адаптивних механізмів продовольчого управління.

Ключові слова: продовольча політика, аграрний сектор, галузево-регіональний підхід, сільське господарство, продовольча безпека, регіональний розвиток, сталий розвиток, агропродовольчі системи

BORBOLIUK Yevhen

Vinnytsia National Agrarian University

INDUSTRY-REGIONAL APPROACH TO FORMING AN EFFECTIVE FOOD POLICY IN THE AGRICULTURAL SECTOR

The article examines the conceptual principles of implementing a sector-regional approach to forming an effective food policy in the agricultural sector of Ukraine. The need for comprehensive consideration of sectoral features of agricultural production and regional specifics of rural development is substantiated to achieve food security, sustainability of agri-food systems, and socio-economic growth. It is emphasized that modern challenges - in particular geopolitical instability, climate change, disruption of logistics chains, growing needs for safe and affordable food - require a transition from a unified food policy to a differentiated approach that takes into account agricultural specialization, the level of infrastructure, natural and climatic conditions, the state of land resources and socio-demographic factors of individual regions. A theoretical and methodological model of integrating sectoral and regional indicators for making management decisions in the field of food policy is proposed. The strengths and weaknesses of the agri-food potential of various regions of Ukraine are analyzed, and strategic directions for the development of highly efficient, environmentally sustainable and socially oriented agrarian regions are identified. The importance of involving local stakeholders, including communities, business and the scientific community, in the development of adaptive food management mechanisms is emphasized. The conclusions are drawn that the sectoral-regional approach allows adapting food policy to the specifics of agricultural production in different regions, increasing its efficiency. In addition, the differentiation of agricultural strategies by sectors and regions will contribute to the rational use of resources, stimulate the development of local competitive advantages. The implementation of such an approach requires a systematic analysis, the availability of reliable statistics and the active participation of regional stakeholders. State support instruments should be flexible and targeted, taking into account both the sectoral structure and the socio-economic state of the territories. The implementation of the sectoral-regional approach will contribute to strengthening the food security of Ukraine, the development of the agricultural market and the reduction of interregional disparities.

Keywords: food policy, agricultural sector, sectoral-regional approach, agriculture, food security, regional development, sustainable development, agri-food systems

Стаття надійшла до редакції / Received 30.06.2025

Прийнята до друку / Accepted 02.08.2025

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

У сучасних умовах глобальних викликів - зокрема зростання продовольчої нестабільності, посилення кліматичних ризиків, порушення ланцюгів постачання, військових дій та геополітичної напруженості - питання забезпечення продовольчої безпеки держави набуває стратегічного значення. Традиційні підходи до продовольчої політики, що орієнтуються переважно на загальнодержавний рівень, не враховують різноманітність регіонального аграрного потенціалу, нерівномірність розвитку сільськогосподарських галузей та локальних соціоекономічних умов. Це знижує ефективність державної політики у сфері сільського господарства і унеможливує досягнення сталого розвитку сільських територій.

Проблема полягає в недостатньо розробленому інструментарії поєднання галузевих та регіональних особливостей аграрного сектору при формуванні й реалізації продовольчої політики. Відсутність чітко структурованого галузево-регіонального підходу призводить до нераціонального використання ресурсного

потенціалу регіонів, слабкої інтеграції місцевих громад у процеси продовольчого управління та низької адаптивності аграрної політики до сучасних викликів.

Наукове завдання полягає у розробленні концептуальних і методологічних засад галузево-регіонального підходу, який дозволяє сформувати ефективну продовольчу політику, орієнтовану на збалансований розвиток аграрного сектору з урахуванням природно-кліматичних, економічних, демографічних та інфраструктурних характеристик окремих регіонів. У практичному аспекті важливою є розробка механізмів і управлінських рішень, які сприятимуть інтеграції регіональних агропродовольчих систем у загальнодержавну політику, підвищенню їх продуктивності, екологічній стійкості та соціальній орієнтації.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Сьогодні спостерігається активізація наукового дискурсу навколо галузево-регіонального підходу до продовольчої політики в аграрному секторі. Дану тематику досліджують провідні науковці, зокрема: Неустроєв Ю.Г. [9] обґрунтовує необхідність інноваційного розвитку регіональних господарських систем як чинника економічної безпеки, зокрема в агросфері. Прохорова В.В. [1] розкриває механізми адаптації економіки до глобальних трансформацій, з акцентом на регіональний менеджмент. Гончарук І.В., Томашук І.В. [7] детально розглядають розробку стратегій розвитку аграрних підприємств у контексті конкурентоспроможності та сталості.

Вдовенко Л.О. [8] і Байдала В.В., Якимовська А.В. [10] акцентують увагу на державній підтримці продовольчої безпеки в умовах війни, підкреслюючи потребу в регіональній адаптації політик.

SWOT- і GAP-аналіз Тараріка О.Г. [3] демонструє структурні прогалини в чинних аграрних програмах, пропонуючи заходи з урахуванням Конвенції Ріо.

Загалом, наукові дослідження підтверджують, що ефективна продовольча політика має спиратися на інтеграцію регіональної специфіки, галузевих ризиків і інноваційного підходу, особливо в умовах воєнних та глобальних викликів. Не зважаючи на значні напрацювання у даному напрямку, сучасний стан даної проблеми потребує подальшого дослідження.

ВИДІЛЕННЯ НЕВИРІШЕНИХ РАНІШЕ ЧАСТИН ЗАГАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМИ, КОТРИМ ПРИСВЯЧУЄТЬСЯ СТАТТЯ

Попри наявність значної кількості досліджень, присвячених проблематиці продовольчої політики та аграрного розвитку, низка ключових аспектів залишається недостатньо вивченою. Зокрема, актуальною і малодослідженою є проблема інтеграції галузевих і регіональних особливостей у процес формування ефективної продовольчої політики, орієнтованої на сучасні виклики сталого розвитку.

Недостатньо опрацьованими залишаються: науково обґрунтовані методичні підходи до просторової диференціації агропродовольчої політики; критерії оцінки ефективності галузево-регіональних моделей продовольчого забезпечення; механізми взаємодії між державними інститутами, місцевими громадами та аграрним бізнесом у контексті децентралізації та ринку землі; шляхи адаптації продовольчої політики до специфіки регіонального аграрного потенціалу, в тому числі у посткризових і трансформаційних умовах.

Також бракує аналітичних досліджень щодо дієвості існуючих управлінських практик на рівні регіонів, їхньої відповідності потребам продовольчої безпеки та соціальної стабільності. Саме ці аспекти становлять наукову новизну дослідження й обумовлюють його практичну значущість.

ФОРМУВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Метою статті є теоретичне обґрунтування та практичне визначення змісту галузево-регіонального підходу як інструменту підвищення ефективності продовольчої політики в аграрному секторі України. Стаття спрямована на формування цілісного уявлення про механізми поєднання галузевих і територіальних особливостей сільського господарства при виробленні управлінських рішень у сфері продовольчого забезпечення.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Галузево-регіональний підхід є ключовим інструментом удосконалення сучасної продовольчої політики, оскільки дозволяє комплексно враховувати як галузеву структуру сільського господарства, так і регіональну специфіку природно-економічного, соціального та інфраструктурного розвитку. В умовах глибоких трансформацій в аграрному секторі України, спричинених як внутрішніми, так і зовнішніми викликами (військові дії, зміни клімату, порушення ринкової кон'юнктури, міграція населення, деградація ресурсів), посилюється потреба у територіально адаптованих політичних рішеннях.

Застосування галузево-регіонального підходу сприяє [1]:

- **збалансованому розвитку аграрного виробництва**, шляхом підтримки тих галузей, які мають найбільший потенціал у конкретному регіоні;
- **підвищенню ефективності управлінських рішень**, завдяки прив'язці продовольчої політики до особливостей локального аграрного потенціалу;

- **оптимізації використання ресурсів** – землі, води, праці, капіталу – з урахуванням їх регіональної доступності та рівня інтенсивності використання;
- **розвитку локальних агропродовольчих систем**, що забезпечують продовольчу безпеку на регіональному рівні та зменшують залежність від централізованих поставок;
- **посиленню ролі громад і місцевого самоврядування** у формуванні продовольчої політики завдяки їх безпосередній включеності в аграрне виробництво;
- **формуванню адаптивних і стійких механізмів аграрного управління**, здатних оперативно реагувати на кризи і трансформації.

Галузево-регіональний підхід не лише підвищує результативність продовольчої політики, а й створює передумови для сталого розвитку аграрного сектору та соціальної стабільності сільських територій. Його впровадження має стати пріоритетом національної аграрної політики та децентралізованої системи управління продовольчими ресурсами.

Принципи галузево-регіонального підходу є ключовими для формування ефективної продовольчої політики, оскільки забезпечують урахування специфіки виробництва, ресурсного потенціалу та викликів кожного регіону в контексті національних пріоритетів аграрного розвитку (табл. 1).

Таблиця 1

Принципи галузево-регіонального підходу до формування ефективної продовольчої політики в аграрному секторі

№	Назва	Сутнісна характеристика
1	Принцип територіальної диференціації	Передбачає врахування природно-кліматичних, економічних, демографічних та інфраструктурних особливостей кожного регіону при формуванні аграрної політики. Це дозволяє уникати універсальних підходів і забезпечувати регіональну адаптивність продовольчих рішень.
2	Принцип спеціалізації галузевої	Політика має спиратися на домінуючі або потенційно перспективні аграрні галузі в кожному регіоні (зернове виробництво, тваринництво, садівництво тощо) для ефективного використання ресурсів і максимізації результативності.
3	Принцип інтегрованості	Галузево-регіональний підхід вимагає узгодження політики на національному, регіональному та місцевому рівнях. Важливим є поєднання стратегічних цілей держави з потребами територіальних громад, аграрного бізнесу та споживачів.
4	Принцип сталого розвитку	Передбачає забезпечення економічної ефективності, екологічної безпеки та соціальної справедливості при реалізації продовольчої політики. Усі заходи мають сприяти довгостроковій стійкості аграрного сектору.
5	Принцип інноваційності та адаптивності	Формування політики повинно ґрунтуватися на сучасних наукових дослідженнях, цифрових інструментах, аналітичних даних та бути гнучким до змін ринкових, кліматичних чи політичних умов.
6	Принцип субсидіарності та децентралізації	Передбачає передачу частини повноважень з формування та реалізації продовольчої політики на місцевий рівень - громадам, регіональним адміністраціям, асоціаціям виробників - для ефективнішого управління ресурсами.
7	Принцип продовольчої безпеки	Центральним завданням підходу є гарантування фізичної та економічної доступності продовольства населенню в кожному регіоні, особливо в умовах криз чи нестабільності.
8	Принцип участі стейкхолдерів	Усі зацікавлені сторони - держава, аграрні підприємства, наукові установи, фермери, споживачі, громадські організації - повинні бути залучені до процесу вироблення та реалізації політики.

Джерело: [6, 9]

Галузево-регіональний підхід є інструментом цільового управління аграрною політикою, який дозволяє узгодити специфіку окремих секторів сільського господарства з особливостями економічного, природно-кліматичного та соціального розвитку різних регіонів. Цей підхід сприяє підвищенню ефективності виробництва, раціональному використанню ресурсів і зміцненню продовольчої безпеки країни.

Практичне впровадження цього підходу вимагає розробки регіональних програм розвитку сільського господарства, які враховують:

- агрокліматичні умови;
- наявність трудових ресурсів;
- рівень розвитку інфраструктури;
- потреби внутрішнього ринку.

Прикладом практичного втілення може бути створення **агропродовольчих кластерів** у регіонах з високим потенціалом виробництва певної продукції (наприклад, молочні кластери у Поліссі чи ягідні – у Західній Україні). Така кластеризація дозволяє не лише оптимізувати виробництво, але й забезпечити ефективний збут, зберігання і переробку продукції.

Окрім того, важливим інструментом є **територіальне планування**, яке передбачає розвиток логістичних центрів, транспортної інфраструктури, місцевих ринків збуту – що сприяє мінімізації втрат і забезпеченню продовольчої доступності. Отже, галузево-регіональний підхід забезпечує системну основу для адаптивної аграрної політики, яка враховує багаторівневі особливості країни та сприяє підвищенню

ефективності управління в аграрному секторі.

SWOT-аналіз агропродовольчого потенціалу регіонів України є важливим інструментом для виявлення сильних і слабких сторін, а також можливостей і загроз, що дозволяє обґрунтовано планувати регіональні стратегії продовольчої безпеки з урахуванням місцевої специфіки та ресурсів (табл. 2).

Таблиця 2

SWOT-аналіз агропродовольчого потенціалу регіонів України

Регіон	Сильні сторони (S)	Слабкі сторони (W)	Можливості (O)	Загрози (T)
<i>Центральний</i>	Родючі ґрунти, інтенсивне с/г виробництво	Зношена інфраструктура в сільській місцевості	Інновації в агротехнологіях, переробка	Кліматичні зміни, коливання ринків
<i>Західний</i>	Чисте середовище, потенціал для органіки	Дрібнодисперсне землекористування	Органічне фермерство, транскордонна співпраця	Міграція молоді, низька капіталізація господарств
<i>Південний</i>	Високий рівень агропромислового виробництва	Дефіцит водних ресурсів, воєнна загроза	Розвиток зрошення, логістика портів	Засухи, військові дії, деградація ґрунтів
<i>Східний</i>	Індустріалізований агросектор, великі латифундії	Підвищена небезпека через війну, втрата ринків	Впровадження цифрових технологій	Ризиковане інвестування, мінна небезпека
<i>Північний</i>	Близькість до столиці, доступ до ринку	Недостатній розвиток логістики	Розвиток переробки, залучення кадрів	Витрати на енергоресурси, нестабільність цін на продукцію

Джерело: [3, 9]

У даному контексті варто наголосити на важливості використання алгоритму розробки регіональних стратегій продовольчої політики, оскільки він забезпечує структурований послідовний підхід до оцінки потреб, ресурсів і ризиків регіону, що сприяє ефективному плануванню та реалізації заходів задля зміцнення продовольчої безпеки (табл. 3).

Таблиця 3

Алгоритм розробки регіональних стратегій продовольчої політики

№	Етапи	Особливості етапів алгоритму
1	Ініціювання стратегічного процесу	Визначення органу-ініціатора (обласна рада, ОВА, департамент агропромислового розвитку); Формування робочої групи з представників влади, науковців, аграрного бізнесу, громад, експертів.
2	Аналіз стану продовольчої системи регіону	Оцінка аграрного потенціалу: земельні ресурси, агровиробництво, трудовий потенціал; Аналіз споживчого попиту, рівня продовольчої безпеки, логістичної інфраструктури; SWOT-аналіз або PEST-аналіз зовнішніх і внутрішніх чинників.
3	Визначення стратегічних цілей та пріоритетів	Формування бачення розвитку регіональної продовольчої системи; Встановлення цілей з урахуванням галузевої спеціалізації та територіальних особливостей; Визначення ключових пріоритетів (екологічна сталість, продовольча безпека, ринки збуту тощо).
4	Моделювання сценаріїв реалізації політики	Розробка базового, оптимістичного та адаптаційного сценаріїв; Визначення ризиків та шляхів їхнього пом'якшення; Залучення експертної оцінки альтернативних стратегій.
5	Формування системи заходів і механізмів реалізації	Розробка програм підтримки місцевих виробників, логістики, інновацій; Зaproвадження регіональних індикаторів ефективності; Пошук джерел фінансування: держбюджет, донори, державно-приватне партнерство.
6	Інституціональне забезпечення стратегії	Визначення відповідальних установ і координаційних центрів; Встановлення механізмів міжрівневої взаємодії (область - громада - держава); Забезпечення участі стейкхолдерів у реалізації політики.
7	Моніторинг, оцінювання та коригування стратегії	Впровадження системи постійного моніторингу показників; Підготовка регулярних звітів про виконання стратегії; Оновлення заходів та підходів відповідно до змін середовища.

Джерело: [5, 7, 10]

Державна підтримка аграрного сектору з урахуванням регіональної специфіки є досить важливою, оскільки вона дозволяє оптимізувати використання місцевих ресурсів, враховувати природно-кліматичні умови та соціально-економічні особливості, що сприятиме ефективному розвитку аграрної економіки і забезпеченню продовольчої безпеки на регіональному рівні. Таблиця 4 узагальнює основні інструменти державної підтримки аграрного сектору, адаптовані до особливостей регіонального розвитку. Серед них виділяються фінансова підтримка (дотації, пільгове кредитування), інвестиції в аграрну інфраструктуру, освітні та консалтингові програми для фермерів, а також стимулювання впровадження інновацій та цифрових

технологій. Такий підхід дозволяє враховувати природно-кліматичні, економічні та соціальні умови регіонів, сприяючи ефективному використанню ресурсів і підвищенню продовольчої безпеки на місцевому рівні.

Таблиця 4

Інструменти державної підтримки аграрного сектору з урахуванням регіональної специфіки

№	Інструмент	Зміст / Особливості застосування	Урахування регіональної специфіки
1	Бюджетні дотації	Пряма фінансова підтримка сільгоспвиробників	Диференціація обсягів залежно від галузей, важливих для конкретного регіону (наприклад, тваринництво - в Карпатах, садівництво - у Поділлі)
2	Пільгове кредитування	Надання кредитів під знижену ставку через державні програми (через Укресімбанк, Ощадбанк тощо)	Врахування специфіки регіональної сезонності, ризиковості та тривалості виробничого циклу
3	Фінансова підтримка кооперативів	Субсидії на створення й розвиток сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів	Пріоритет для регіонів із дрібнотоварною структурою господарств (Полісся, Карпати)
4	Компенсація вартості техніки та обладнання	Відшкодування частини витрат на купівлю вітчизняної техніки	Орієнтація на ті види техніки, які необхідні для провідних галузей у регіоні (наприклад, дощувальні системи для Півдня)
5	Аграрні розписки	Фінансовий інструмент забезпечення виконання контрактів агровиробників	Актуально в регіонах з високим рівнем ризиків через зміну клімату або політичну нестабільність
6	Програми страхування врожаю	Страхування від погодних ризиків, шкідників, стихій	Надання знижок або компенсацій для регіонів із високим рівнем кліматичних ризиків (Південь, степова зона)
7	Підтримка регіональних освітніх та дорадчих центрів	Фінансування навчання, трансферу знань, поширення інновацій	Акцент на регіонах з низьким рівнем аграрної компетентності чи інноваційної активності
8	Інвестиційна підтримка переробки	Державна допомога підприємствам, що розвивають місцеву агропереробку	Стимулювання розвитку ланцюгів доданої вартості в аграрно сильних регіонах
9	Цільові програми розвитку зрошення	Підтримка інфраструктурних проєктів із відновлення чи створення зрошувальних систем	Орієнтація на Південь України, де проблема дефіциту вологи найгостріша
10	Підтримка експорту агропродукції	Субсидії, гранти, участь у виставках, логістичні хаби	Важлива для прикордонних регіонів і областей з експортним потенціалом (Одеська, Львівська, Закарпатська)

Джерело: [2, 4, 8]

Пропонуємо розглянути структурну схему теоретико-методологічної моделі інтеграції галузевих і регіональних індикаторів, що є нині особливо важливою, оскільки вона забезпечує системне поєднання макро- і мікрорівневих показників, що дозволяє обґрунтовано аналізувати стан агропродовольчої сфери, виявляти дисбаланси та прогнозувати наслідки управлінських рішень (рис. 1). Така модель сприяє підвищенню обґрунтованості формування політики в сфері продовольчої безпеки, дозволяє адаптувати стратегії до специфіки регіонів і ефективно координувати дії на державному та місцевому рівнях.

Рис. 1. Структурна схема теоретико-методологічної моделі інтеграції галузевих і регіональних індикаторів для прийняття управлінських рішень у сфері продовольчої політики

Джерело: [9]

Для забезпечення ефективної продовольчої політики в умовах сучасних викликів необхідно трансформувати підходи до управління аграрним сектором, ґрунтуючись на принципах галузево-регіонального підходу. Основні напрями вдосконалення цієї політики мають включати як стратегічні ініціативи, так і тактичні інструменти, а саме [5, 7]:

1. *Формування регіональних стратегій продовольчої безпеки*, тобто, кожен регіон повинен мати власну програму розвитку агросектору, яка ґрунтується на його ресурсному потенціалі, виробничій спеціалізації та споживчій структурі. Такі програми мають бути інтегровані в загальнонаціональну продовольчу політику та враховувати локальні потреби.

2. *Державна підтримка за пріоритетними напрямками*, де необхідно перейти від загальної підтримки аграрного сектору до цільових субсидій і інвестицій для ключових галузей у конкретних регіонах. Наприклад, підтримка тваринництва у регіонах із традиційно сильними позиціями у молочному виробництві, чи стимулювання розвитку зрошуваного землеробства в посушливих зонах.

3. *Розвиток логістики та інфраструктури*, адже ефективна продовольча політика має передбачати інвестиції в логістичні хаби, зберігання продукції, переробні підприємства та транспортне сполучення, зокрема в сільській місцевості. Це дозволить зменшити втрати продукції та підвищити доступність харчів у менш забезпечених регіонах.

4. *Інтеграція аграрної науки і цифрових технологій*, де впровадження точного землеробства, аналітики даних, прогнозування врожайності й стану ринку на регіональному рівні дозволить приймати зважені рішення і ефективніше використовувати ресурси.

5. *Створення продовольчих резервів і страхових механізмів*, адже уразливість до криз (військових, кліматичних, економічних) вимагає формування стратегічних запасів харчових продуктів на рівні держави та регіонів, а також розвитку страхування аграрних ризиків.

6. *Підтримка кооперативів і малих виробників*, де особливу увагу слід приділяти малим фермерським господарствам, які можуть стати основою продовольчої стабільності на місцевому рівні. Їх підтримка має включати фінансування, консалтинг, доступ до ринків збуту та агротехнологій.

Таким чином, галузево-регіональний підхід до продовольчої політики створює передумови для збалансованого, стійкого і цілеспрямованого розвитку аграрного сектору. Його реалізація дозволить Україні не лише забезпечити внутрішню продовольчу безпеку, а й зберегти свої позиції як одного з провідних агроекспортерів у світі.

ВИСНОВКИ З ДАНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

Галузево-регіональний підхід є ключовим інструментом підвищення ефективності продовольчої політики, оскільки дозволяє врахувати унікальні природно-ресурсні, економічні та соціокультурні особливості кожного регіону та специфіку аграрних галузей. Застосування цього підходу сприяє оптимізації розподілу ресурсів, підвищенню продуктивності аграрного сектору та забезпеченню продовольчої безпеки на місцевому і національному рівнях. Аналіз сучасного стану продовольчої політики в Україні показав недостатню інтеграцію регіональних особливостей у державні програми, що знижує їх ефективність і спричиняє нерівномірний розвиток аграрних територій. Визначені ключові принципи та інструменти реалізації галузево-регіонального підходу, які мають стати базою для формування адаптивних стратегій розвитку аграрного сектору в різних регіонах. Впровадження інноваційних механізмів державної підтримки з урахуванням регіональної специфіки здатне підвищити конкурентоспроможність українського аграрного виробництва на внутрішньому та зовнішніх ринках.

Література

1. Управління розвитком економічного середовища в умовах глобальних трансформацій: кол. мон. за заг. ред. д.е.н., проф. Прохорової В.В. Х.: Видавництво Іванченко І.С., 2023. 419 с.
2. Прутська Т. Ю. Роль держави у розвитку підприємництва в аграрному секторі. URL: <http://repository.vsau.org/getfile.php/9156.pdf>
3. SWOT-аналіз і аналіз прогалин (GAP-аналіз) політик, програм, планів і законодавчих актів у галузі сільського господарства та підготовка рекомендацій щодо їх удосконалення відповідно до положень Конвенції Ріо / О.Г. Тараріко. Херсон: ФОП Грінь Д.С., 2016. 102 с.
4. Розпорядження КМУ від 23 липня 2024 р. № 684-р «Про схвалення Стратегії продовольчої безпеки України на період до 2027 року та затвердження операційного плану заходів з її реалізації». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/684-2024-p#Text>
5. Tomashuk I.V., Tomashuk Ir.O. Enterprise development strategy: innovation and internal flexibility. *Colloquium-journal*. 2021. № 3 (90) Vol. 4. P. 51-66. DOI: <https://doi.org/10.24412/2520-2480-2021-390-50-64>
6. Томашук І.В., Хаєцька О.П. Вплив аграрного сектору економіки на сталий розвиток сільських територій. *Економіка та суспільство*. 2022. № 40. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-40-1>
7. Гончарук І.В., Томашук І.В. Формування стратегії економічного розвитку сільськогосподарського підприємства для підвищення його конкурентоспроможності. *Економіка, фінанси, менеджмент: актуальні*

питання науки і практики. 2022. № 4 (62). С. 7-24. DOI: 10.37128/2411-4413-2022-4-1

8. Вдовенко Л.О. Інструменти державної фінансової підтримки аграрного сектора в умовах воєнного стану. *Економіка та суспільство*. 2022. Вип. 44. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-44-82>

9. Неустроєв Ю. Г. Інноваційний розвиток в дотриманні економічної безпеки галузевих та територіальних господарських систем та комплексів : дис. ... д-ра екон. наук : 08.00.03 – економіка та управління національним господарством. ОНТУ. Одеса. 2025. 440 с. URL: https://ontu.edu.ua/download/dissertation/disser/2025/disser-Neustroev_YG.pdf

10. Байдала В.В., Якимовська А.В. Забезпечення продовольчої безпеки в умовах глобальних викликів. *Економіка і управління бізнесом*. 2024. Т. 15. №1. С. 56-70. [https://doi.org/10.31548/economics15\(1\).2024.049](https://doi.org/10.31548/economics15(1).2024.049). URL: <https://economicscience.com.ua/web/uploads/pdf/Economics%20and%20Business%20Management,%202024,%20Vol.%2015,%20No.%201-56-70.pdf>

References

1. Upravlinnia rozvytkom ekonomichnoho seredovyscha v umovakh hlobalnykh transformatsii [Managing the development of the economic environment in the context of global transformations]: kol. mon. za zah. red. d.e.n. prof. Prokhorovoi V.V. Kh.: Vydavnytstvo Ivanchenko I.S., 2023. 419 p. (in Ukrainian)
2. Prutska T. Yu. Rol derzhavy u rozvytku pidpriemnytstva v ahrarnomu sektori [The role of the state in the development of entrepreneurship in the agricultural sector]. Available at: <http://repository.vsau.org/getfile.php/9156.pdf> (in Ukrainian)
3. SWOT-analiz i analiz prohalyh (GAP-analiz) polityk, prohram, planiv i zakonodavchykh aktiv u haluzi silskoho hospodarstva ta pidhotovka rekomendatsii shchodo yikh udoskonalennia vidpovidno do polozhen Konventsii Rio [SWOT analysis and gap analysis (GAP analysis) of policies, programs, plans and legislative acts in the field of agriculture and preparation of recommendations for their improvement in accordance with the provisions of the Rio Conventions] / O.H. Tarariko. Kherson: FOP Hrin D.S., 2016. 102 p. (in Ukrainian)
4. Rozporiadzhennia KMU vid 23 lytnia 2024 r. № 684-r «Pro skhvalennia Stratehii prodovolchoi bezpeky Ukrainy na period do 2027 roku ta zatverdzhennia operatsiinoho planu zakhodiv z yii realizatsii» [Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated July 23, 2024 № 684-r «On approval of the Food Security Strategy of Ukraine for the period until 2027 and approval of the operational plan of measures for its implementation»]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/684-2024-r#Text> (in Ukrainian)
5. Tomashuk I.V., Tomashuk I.O. (2021). Enterprise development strategy: innovation and internal flexibility. *Soliloquium-journal*, 3 (90), vol. 4, pp. 51-66. DOI: 10.24412/2520-2480-2021-390-50-64 (in English)
6. Tomashuk I.V., Khaitska O.P. (2022). Vplyv ahrarnoho sektoru ekonomiky na stalyy rozvytok silskykh terytorii [The impact of the agricultural sector of the economy on the sustainable development of rural areas]. *Ekonomika ta suspilstvo - Economy and society*, 40. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-40-1> (in Ukrainian)
7. Honcharuk I.V., Tomashuk I.V. (2022). Formuvannia stratehii ekonomichnoho rozvytku silskohospodarskoho pidpriemstva dlia pidvyshchennia yoho konkurentospromozhnosti [Formation of a strategy for the economic development of an agricultural enterprise to increase its competitiveness]. *Ekonomika, finansy, menedzhment: aktualni pytannia nauky i praktyky - Economics, finance, management: current issues of science and practice*, № 4 (62), pp. 7-24. DOI: <https://doi.org/10.37128/2411-4413-2022-4-1> (in Ukrainian)
8. Vdovenko L.O. (2022). Instrumenty derzhavnoi finansovoi pidtrymky ahrarnoho sektora v umovakh voiennoho stanu [Instruments of state financial support for the agricultural sector under martial law]. *Ekonomika ta suspilstvo - Economy and society*, 44. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-44-82> (in Ukrainian)
9. Neustroev Yu. H. (2025). Innovatsiinyi rozvytok v dotrymanni ekonomichnoi bezpeky haluzevykh ta terytorialnykh hospodarskykh system ta kompleksiv [Innovative development while maintaining the economic security of sectoral and territorial economic systems and complexes]: dys. ... d-ra ekon. nauk : 08.00.03 – економіка та управління національним господарством. ОНТУ. Одеса. 2025. 440 p. Available at: https://ontu.edu.ua/download/dissertation/disser/2025/disser-Neustroev_YG.pdf (in Ukrainian)
10. Baidala V.V., Yakymovska A.V. (2024). Zabezpechennia prodovolchoi bezpeky v umovakh hlobalnykh vyklykiv [Ensuring food security in the face of global challenges]. *Ekonomika i upravlinnia biznesom - Economics and business management*, 15, 1, pp. 56-70. [https://doi.org/10.31548/economics15\(1\).2024.049](https://doi.org/10.31548/economics15(1).2024.049). Available at: <https://economicscience.com.ua/web/uploads/pdf/Economics%20and%20Business%20Management,%202024,%20Vol.%2015,%20No.%201-56-70.pdf> (in Ukrainian)